

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Voorwoord

Anrooij, W. van; Hoftijzer, P.G.

Citation

Anrooij, W. van, & Hoftijzer, P. G. (2023). Voorwoord. In *Tot publycque dienst der studie* (pp. 15-16). Hilversum: Verloren. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3718800>

Version: Corrected Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3718800>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

TOT PUBLIJCQUE DIENST DER STUDIE

Boeken uit de Bibliotheca Thysiana

VOORWOORD

In juni 1622, de precieze datum is helaas niet bekend, werd Johannes Thysius, stichter van de Bibliotheca Thysiana, de mooiste bibliotheek van Nederland, in Amsterdam geboren. Dit boek, waarin belangrijke individuele boeken uit de collectie van de bibliotheek worden besproken, was bedoeld om zijn vierhonderdste geboortedag te vieren. Omstandigheden, waarvan niet de minste was de almaar voortdurende coronapandemie, hebben er toe geleid dat de verschijning met een jaar moest worden uitgesteld.

Het boek past in een rij recente studies over Johannes Thysius (1622-1653) en zijn nalatenschap. In 2016 promoveerde Esther Mourits te Leiden op haar dissertatie *Een kamer gevuld met de mooiste boeken*, een grondige studie over Johannes Thysius en zijn bibliotheek. De fraaie handelseditie van dit werk werd goed ontvangen. Zo kreeg de auteur als waardering voor haar onderzoek in 2017 de wetenschappelijke prijs van de Historische Vereniging Oud Leiden. Dat de Stichting Bibliotheca Thysiana behalve een bibliotheek ook een omvangrijk archief bezit, waarin tevens de archieven van de familie Thysius en aanverwante geslachten zijn ondergebracht, was minder bekend. In 2017 verscheen onder de titel *Vijftien strekkende meter* een bundel met een tiental studies over stukken in dit archief, alsmede een interview met een van de laatste bewoners van de benedenverdieping van het pand aan het Rapenburg.

De redacteurs menen dat met deze publicatie een trits voltooid is. In dit boek staan de boeken in de Bibliotheca Thysiana centraal, gezien door de ogen van een uiteenlopend gezelschap van deskundigen op velerlei gebied – geschiedenis, rechten, aardrijkskunde, theologie, kunstgeschiedenis, taal en letterkunde, boekwetenschap, oriëntalistiek, natuurwetenschap, medicijnen, astronomie, muziek en wat dies meer zij. Daarbij ging het niet in de eerste plaats om topstukken; de Bibliotheca Thysiana ontleent haar historische betekenis juist aan de aanwezigheid van tal van boeken die nu nauwelijks nog bekend zijn, maar toentertijd een belangrijke rol speelden in het wetenschappelijk debat.

Dit boek kan geen aanspraak maken op representativiteit voor de gehele collectie. De tot op zekere hoogte willekeurige selectie – auteurs kregen de vrije hand om zelf een boek te kiezen – doet geen recht aan de ruim vierduizend boektitels en ettelijke duizenden pamfletten die de Bibliotheca Thysiana rijk is. We hebben ons bewust ook niet willen beperken tot de boeken die Johannes Thysius bezat op het moment van zijn overlijden. In zijn testament had hij immers niet alleen vastgelegd dat zijn bibliotheek zou worden ‘geemploijeert tot publijcque dienst der studie’, maar ook nadrukkelijk geld ter beschikking gesteld in de vorm van een jaarrente van 300 gulden om belangwekkende nieuwe boeken te kopen. Hoewel de aanschaf van nieuwe boeken al aan het einde van de zeventiende begon op te drogen, zijn in de eeuwen na de dood van Thysius toch nog tal van boeken verworven, de meeste in de vorm van schenkingen. Overigens zijn niet al die latere verwervingen bewaard gebleven. Bij de laatste restauratie van het pand, in 1997-2000, is een fors aantal boeken overtollig verklaard en opgenomen in de collectie van de Leidse Universiteitsbibliotheek, weggegeven aan bevriende instanties of verkocht. Zoals in elke bibliotheek is er in de loop der eeuwen trouwens ook wel eens een boek kwijtgeraakt. In dit boek zijn ook beschrijvingen opgenomen van twee van die niet meer aanwezige boeken. De huidige verblijfplaats ervan is onbekend.

De structuur van het onderhavige boek is als volgt. Na een inleidend essay over het beheer en gebruik van de Bibliotheca Thysiana door de eeuwen heen worden in de volgorde van het eenvoudige, negentiende-eeuwse signatuursysteem van de collectie (van THYSIA 1 tot THYSIA 2429) de gekozen boeken kort besproken. De tekst gaat steeds vergezeld van een afbeelding op de tegenoverliggende pagina. De foto's hiervoor zijn op twee na gemaakt door de Leidse fotograaf Marc de Haan, die in het verleden vaker voor de bibliotheek heeft gewerkt. Een beperkte literaturopgave volgt op het einde van het boek, evenals beknopte informatie over de auteurs. Het geheel wordt afgesloten door registers op plaats- en persoonsnamen.

Op deze plaats willen we graag onze eminente collega prof. Henk Jan de Jonge (1943-2022) eren. Hij is een van de auteurs die graag twee teksten wilde schrijven. Kort nadat hij ze had ingeleverd werd hij ernstig ziek en niet veel later is hij overleden. De twee bijdragen in dit boek van zijn hand behoren tot de laatste publicaties van zijn indrukwekkende wetenschappelijke oeuvre.

Erkentelijkheid gaat uit naar onze Leidse collega Martin Baasten, die behulpzaam was bij de correcte weergave van bijzondere schriftsoorten. Tevens danken wij Ingrid Biesheuvel voor haar hulp bij het verwerken van de drukproeven en de samenstelling van de registers. Een bijzonder woord van dank willen we tot slot uitspreken jegens mw. mr. H.M.A. Drewes, dochter van de Leidse Islam- en Indonesië-kenner prof. G.W.J. Drewes (1899-1992), die het verschijnen van dit boek met een gulle geste heeft mogelijk gemaakt.

Leiden/Oegstgeest/Ootmarsum, augustus 2022

Wim van Anrooij en Paul Hoftijzer

Dit is een boek waarin een kleine honderd boeken worden voorgesteld door evenzovele wetenschappers, afkomstig uit binnen- en buitenland en gespecialiseerd in de meest uiteenlopende disciplines. Ze maken deel uit van de veel omvangrijker collectie van de Bibliotheca Thysiana, gevestigd te Leiden, die in 1653 bij testament werd gesticht door Johannes Thysius (1622-1653). Thysius was een telg uit een welgestelde, protestantse familie afkomstig uit de Zuidelijke Nederlanden, die aan het eind van de zestiende eeuw naar de Nederlandse Republiek was gevlucht. Tijdens zijn korte leven

slaagde hij erin een imposante boekencollectie bijeen te brengen, waarin alle belangrijke wetenschapsgebieden van zijn tijd vertegenwoordigd waren. In zijn testament gaf Thysius aan dat er een speciaal pand moest worden gebouwd waarin zijn bibliotheek zou worden ondergebracht, zodat de boeken beschikbaar zouden zijn *tot publijcque dienst der studie*. In dat gebouw op de hoek van het Rapenburg en de Groenhazengracht, ontworpen door de Leidse stadsarchitect Arent van 's-Gravesande, is de collectie nog altijd gehuisvest.

